Ч. 10.387. Львів, неділя 4. січня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

[ВИХ]ОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунія 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

[В]ИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО"

Начальний редактор ВАСИЛЬ ПАНЕЙКО

[Сп]роби обновлення союзу.

[...]ОРЕАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ. — ОСТАННІ ПОГОЛОСКИ. — СПІЛЬНІ [ІНТ]ЕРЕСИ. — СОЛІДАРНІСТЬ ПЕРЕД НЕБЕЗПЕКОЮ.

[...] лежало на серці [...]глійської та францу[...] протягі останніх [...] союзницьку друж[...] раз форму нових [...]ський дописувач льон[...] „Менчестер Гуардієн", [...] французький премієр [...] його про покра[...] між Англією і Фран[...]

[...] тому Чемберлен, у Парижі, робив пер[...] мірі і якими за[...] відновити стару ідею [...] про Entente cordiale [...] союз). Туманний [Мак]Донельда не в силі був [...] прибираних на ев[...]обрію. Консервативний кабінет, що прийшов [...] працю не від за[...]кородніх ідей братер[...] основ держави, [...] сотлітнім досвідом [...]

[...] джерело франко-англій[...] лежало на Далекому [...] його обновити, треба [...] до східних проблем. [...] Франції та Англії най[...] супроти загро[...] інтересів у кольо[...] всім европейським на[...] на задержанні опі[...]альними народами. [...] останніми інформаціями [...] вдалось бодай загаль[...] порозуміння з Ерріо [...] військових сил на Серед[...] спільного становища [...]чини і в справі інтер[...] Китаю. Франція мала зго[...] щоби на майбутнє [...] частини Марокко, які [...] Іспанія. Ясно, що су[...] руху ісламських на[...] Франція та Англія відчува[...] необхідність якнайтіснійшої [...]

[...] пункт згоди — спільне [...] супроти совітської вла[...] держави боронять непри[...]ватної власности, висту[...] проти клясової бо[...] проти соціялізації засобів [...] та державного апарату. [...] ставляться вороже до [...] його пропаганди на [...]торіях, але готові ввійти [...] взаємини зі СРСР. [...] останньому пункті ними [...] намір поволі вплива[...] політику совітського [...] ще спільний інте[...] на випадок війни та пошану останніх мирних договорів, яких боронить консервативна англійська політика в протилежности до своїх ліберальної та робітничої партії.

Все те складається на сприятливий момент для зміцнення дружби двох держав, які відчувають її потребу якнайживійше в обличчі спільної небезпеки. Чи ця нова спроба привабути про свої окремі інтереси мала би бути доказом, що справи в Европі та на Сході стоять уже так зле, що для їх направи треба знову спільних зусиль двох великих держав, яких у дійсности єднає багато ненависти проти спільних ворогів, але тільки одна любов: для здобутків західно-европейської культури, загроженої в своєму істнуванні й своїй будуччині тим *підємом черні й варварства*, який пропагується й організується Союзом Радянських Республик?

М. Н.

„Наше" жидівство.

Коли говоримо про польське жидівство, то тільки в державному розумінні. Польське жидівство під ідеольогічним, культурницьким і політичним оглядом уявляє собою білими нитками шиту єдність і цілість, досить шорсткий, на силу спаяний конгльомерат. Треба завдати собі надто багато труду, щоби навіть побіжно зясувати всі відтінки польського жидівства, щоби розмежувати асиміляторів і народовців, буржуазні ґрупи і пролетарські, угодово-компромісові і настроєво-револю[ційні], напрямок національно-гебрейський і народницько-жидівський. Це з природи річи мусілоб потягнути за собою конечність відмінного розподілу домінуючого сьогодня сіоністичного напрямку, його відношення до світової сіоністичної організації і палестинської проблеми та практичної політичної акції на польському терені.

Ясно, що українське громадянство в першу чергу цікавить цей останній момент. Як згадано, офіціяльною, домінуючою групою польського політичного жидівства є сіоністична партія. Та їй недостає внутрішньої єдности і тривкої, однолільної політичної напрямної. Польські сіоністи діляться аж на чотири територіяльні групи: східно-галицьку, малопольську [(за]хідно-галицьку), конгресово-„королівську" і виленську. Спроби обєднання цих груп досі не увінчалися успіхами. Найсильнійша завдяки неучасти українського населення у виборах до варшавського сойму східно-галицька ґрупа на всі поклики до обєднання відповідає гнучкими фразами про потребу зближення й ідейного обєднання. На диво, такими відхильними комуналами воює якраз група найбільше угодова, культурно польонофільська і державно-польська. Східно-галицькі сіоністи, як і взагалі галицькі Жиди (від ортодоксів до пепесівців) творять у Сх. Галичині вже не авангарду, але позитивний, сильний і рішучий польонізаційний чинник. Ця непочесна і в дальших наслідках незавидна роля східно-галицького жидівства покищо не приносить йому реальних корпстей в сильних польського світа. Польські партії обмежуються панібратським поклепуванням рамени сіоністичних ватажків. І так з приводу похвального „державницького" виступу пос. Райха на конґресі парламентарної унії вся польська братія виспівала похвальні гимни в честь східно-галицьких сіоністів. Також пепесівці радіють, що східно-галицькі жидівські посли заявляються за єдністю Сх. Галичини з Польщею, являються найбільш державно думаючим елементом і — хоч мають в своїх руках десять українських мандатів — зовсім не виступають в соймі як заступники українського населення.

Відосередні тенденції східно-галицького жидівства булиб для нас симпатичні, як би територіяльний принціп в даному випадку основувався на ідейному підкладі. Та тут виступає своєрідне „qui pro quo". Бо в східно-галицьких жидівських політиків з одного боку непомітно й дрібки глибшої ідейности, а з другого різко зазначується у них тенденція відмежуватися в основних політичних напрямних від т. зв. національних меншостей, себто від величезних територіяльних більшостей. Представник сіоністичного централізму в Польщі, а одночасно найідейнійший репрезентант ідейної політики і пропаґатор тісної співпраці з „національними меншостями" на семій конференції польських сіоністів у Варшаві підкреслив розбіжність жидівської політики та не вперше закинув східно-галицьким жидівським послам угодовість і погоню за пертрактаціями при одночасному зреченні якихнебудь звязків з територіяльними національними більшостями — українською й білоруською.

З цього ясно, що територіяльність екстериторіяльного східно-галицького сіонізму не йде в парі ані з ідейністю, ані по лінії обєднання сіонізму в Польщі, але — що найважнійше! — по лінії інтересів тих народів, на яких Жиди ґрунтують своє економічне істнування і розвиток спекулятивної продукції. І тут східно-галицьке жидівство просто приготовляє собі якесь, покищо близче незясоване гаракірі. В погоні за ласкою і признанням всесильних воно не лише сповняє добровільну ролю польонізаторів, але й за свою службу раз-по-раз одержує болючі позаушники. Примус святкування неділі і римо-католицьких свят, а в останньому часі ревізія монопольних концесій різко зазначує ту „подяку" за службу. Коли зважити, що велико-українське жидівство, сильно зрусифіковане, в умовах радянщини починає відмовлятися від своєї недавної ролі русифікаторів і стає до спільної праці з українським народом, серед якого воно живе, то роля східно-галицького жидівства стане перед нами не лише у всій своїй політичній і культурній незугарности, та й не може не вплинути на дальший розвиток жидівсько-українських взаємин.

М. Ч.

„Київські контракти".

Славні були в 2-ій пол. XVIII-ого й 1-ій пол. XIX-ого ст. на Україні т. зв. *контракти* — щорічні зїзди шляхти, банкирів та купців, що складали поміж собою умови на маєтки, збіжжя, ліс, спирт, кріпаків і т. д. При сій нагоді мали місце великі ярмарки, на які приїздили крамарі зі всього майже світа з найріжнороднійшим та найвибагливійшим крамом. Контракти одначе не обмежувалися тільки купецькими трансакціями. Поруч економічних моментів на контрактах бачимо ще ряд инших — культурних, як: театральні вистави, концерти, зїзди письменників і т. п. Одні й другі мали чималий вплив на економічне й інтелектуальне життя краю.

Контракти відбувалися в нас у кількох містах: у Львові, в Дубні на Волині, а вкінці у Київі. Найстарші з них, львівські і дубенські, ждуть іще своїх істориків. За те наймолодшим, київським, пощастило. Ще перед чверть століттям присвятив їм окрему монографію Г. Уляшин. Нині з приємністю витаємо українську монографію про них відомого київського історика культури на Україні п. Ф. Ернста.

Поява контрактів у Київі звязана з упадком старої Польщі. Коли після третього поділу в 1795 р. Львів опинився в межах Австрії, а Дубно стало граничним майже містом, царський указ з 1797 р. переніс контракти з Дубна до Київа. Перші київські контракти відбулися вже в 1798 р. Найкращий розквіт їх припадає одначе на 1830—40 рр. В 2-ій пол. XIX ст. вони хиляться вже до упадку. Вибух війни в 1914 р. і пізнійші події в Росії та на Україні припинили їх зовсім на цілих 10 років. Відновлено київські контракти щойно 1923 р. Тепер одначе вони мають уже зовсім инший характер.

На київські контракти зїздилася майже вся шляхта Правобережжя: Поділля, Волині, Київщини, Полісся, Лівобережжя брало в них тільки дуже незначну участь, вдоволяючися своїми ярмарками: роменським, полтавським, харківським

[...] Іменем Річипосполитої Польської окружний карний як Трибунал [...] у Львові рішив на внесок [...] Прокураторії, що зміст часопису [...] Ч. 293 (10.376) з дня 21. XII. [...] в статтях під заголовком: [...] і захоти" 1) уступ між [...] во кресах а вибрав [...] між словами: жидівського [...] з Білорусинів, 3) вираз між [...] висліди а [...]нкових [...] між словами: минає час [...] 5) вираз між словами: при[...] обзнайомитися, 6) ви[...] на голови а бла[...] між словами: кресові [...]ючи; 8) знаки наве[...] свого змісту з при[...]кметою містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к. та пров. з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 20. XII. 1924 р. конфіскату за виправдану і заходив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби це рішення помістив безплатно, в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 з. п. — Львів, дня 23. грудня 1924.

(Підпис нечиткий).

й ин. Тому й зовнішній характер київських контрактів був у 1-шій пол. XIX ст. польський, як польським був тоді зовнішній характер цілого Правобережжя. Тільки після польських повстань в 1831 і 1863 рр. характер їх зміняється, як і характер цілого краю.

У монографії присвяченій цій цікавій культурно-побутовій темі *), автор знайомить нас з київськими контрактами за ввесь час їх істнування. Оповідає їх історію, описує будинки, в яких вони відбувалися, малює живими красками їх перебіг. Перед нашими очима, як у калейдоскопі, пересуваються живописні контрактові картини: приготування до виїзду на контракти, їзда та приїзд до Київа, ярмаркування (між 7. січня і 8. лютого), контрактові розривки, як театри (в яких з початку і в 1-шій пол. XIX ст. грали і по українськи), концерти (на яких виступали між ин. славний піяніст Ліст, скрипник Липінський й ин.), паради, балі і т. п.

Культурна роля київських контрактів одначе далеко не обмежувалася блискучим станом театру, музики, балету і т. п. Контракти відограли певну ролю і в розвитку літератури, послуживши місцем зборів представників т. зв. польсько-української школи у польськім письменстві. Історики польського письменства прямо кажуть про „Київську школу“ з М. Грабовським на чолі, що обєднала була низку письменників романтичної школи, які хоча й писали мовою польською, але походженням, сюжетом і духом своїх творів належать швидче до письменства українського. В царині музики таку саму ролю відограла школа, яка захоплювалася українською народньою мельодією, козацькими шумками та думками. У Київі виходили видання цього гуртка, на прим. „Gwiazda“ 1847—49 рр. Контракти були місцем, де з часом зіздів усієї тієї численної літературної братії. Тут читали та обговорювали нові твори, виробльовали пляни на майбутнє. У Київі на контрактах ми знаходимо цілу низку імен, які свого часу гриміли у польськім письменстві. В 1821 р. київські контракти відвідав, здається, О. С. Пушкін; в 1849 і 1850 рр. на контрактах був і славетний Бальзак.

При тій видатній ролі, яку київські контракти відогравали в економічним, громадським та культурнім життю краю, — ясно, що й національні та революційні рухи тих часів повинні були так чи инакше на них відбиватися. І справді. Київські контракти відограли певну ролю у підготовленню польського повстання вже підчас походу Наполеона І. на Росію 1812 року. У 1820 их роках контракти були місцем, де зіздилася вся тодішня передова інтелігенція, яка захоплювалася з початку масонськими, а згодом ідеями обєднання всіх Слов'ян і боротьби проти абсолютизму, а також організувалися національні рухи, які виявлялися, нарешті, у повстанню декабристів 1825 р. і польськім повстанню 1831 р. Пізніше, у 2-ій пол. XIX ст., київські контракти відограли певну ролю і в українськім національнім русі. Підчас славетнього ярмарку, як за старих часів, з'їздилися до Київа діячі науки й літератури, люди, що гуртувалися біля „Київської Старини“. Підчас контрактів вони виробляли пляни на майбутнє.

Такий більш-менш зміст нарису Ф. Ернста.

Нарис сей автор написав головно на основі архівних жерел, а також тогочасних споминів та инших тогочасних друкованих матеріялів. Написав живо і цікаво. Текст ілюстрований 19 знимками — на жаль, доволі невдатними. Гарна за те мистецька окладка А. Середи.

Ів. Кревецький.

*) Ф. Ернст. Контракти та контрактовий будинок у Київі. 1798—1923. Культурно-історичний етюд. (Всеукраїнська Академія Наук. Збірник Істор.-Філол. Відділу. № 4. Старий Київ. Вип. 1). Друге видання, Київ. 1924. Ст. 96+IV+14 табл., 16°.

Розлім у партії Радіча.

ОСНУВАННЯ НОВОЇ ПАРТІЇ, ЗВЕРНЕНОЇ ПРОТИ ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

Репресії уряду Пашіча проти селянсько-республиканської партії зробили своє: партія розпалася. 30 послів виступило й основало нову партію під назвою „незалежної хорватської республиканської селянської партії“. Лідером нової партії є д-р Рудольф Горват. Посли - диседенти видали офіціяльний комунікат з поясненням мотивів своєї поведінки. Як єдину причину вони подають несподіваний і самовільний пакт управи партії (Радіча) зі селянським (т. зв. зеленим) Інтернаціоналом в літі м. р. Поступлення партії до сел. Інтернаціоналу, — кажеться у комунікаті — принесло партії лише зайвих завзятих ворогів внутрі краю й за його межами, та довело до гірких позвавлень. Нова партія стоїть цілком на грунті програми партії Радіча, з тою одною ріжницею, що вона рішуче застерігається проти участи в селянському Інтернаціоналі, заявляючи, що партія не потрібує і не прийме від заграниці, а спеціяльно від большевицької Росії, ніякої матеріяльної ані моральної допомоги.

Мимохіть насувається питання, чи описаний розлам партії Радіча не стався — за порозумінням і згодою самого Радіча, щоби таким робом позбавити югосл. уряд головної його зброї проти партії, а то закиду большевизму. Бо головний стрижень партійної ідеольогії: хорватський націоналізм і республиканізм залишився в обох партійних відламках ненарушеним. Цікаво, чи білгородський уряд буде толерувати нову партію, чи розважє її так само, як партію Радіча.

Res porro [...]

Як зазначено в[...] кількома днями мі[...] вився про окраїнні [...] представником пепе[...] ботніка“.

Положення на „[...] щало — по словам [...] завдяки його діял[...] наслідком морозів і [...] нюють рухи „ливе[...] Справжню поправу [...] неться аж після уп[...] часу. Про фактичний [...] сах“ не можна робі[...] сновків ипр. на осн[...] у Виленщині, яка [...] менше загроженого[...] Виленщині говорить [...] господарську ситуац[...] законів досі зовсім [...] Поки-що буде мова [...] поглядів між Тугут[...] ством освіти в справі [...] розпорядку до закон[...] стичне шкільництво. [...] закони в адміністрац[...] й школі обовязуют[...] від 1. жовтня 1924. [...] школи утраквістичні [...] не-польською виклад[...] будуть засновувані а[...] нового шкільного ро[...] справа буде посунен[...] стільки, що в одній [...] семинарії введеться н[...] кої мови як предмету. [...] відкритий освітний ку[...] лів Білорусинів в... Би[...] берг). Щож торкаєть[...] законів в шкільництві [...] ції, то — очевидно — [...] ної перепони, щоби х[...] мав користати“. Перед[...] містяться у деяких вик[...] порядках, мін. Тугут бу[...] приноровити до духа п[...] законів. Дуже радіє п[...] якісь білоруські діячі [...] формаційну брошуру, [...] ни повинні користати [...] законів. Нема наймен[...] вдаватися в розгляд [...] закросної діяльности“ п[...] міністра та слід згадати п[...] дження „кресового“ міні[...] дух нових законів в шкі[...] Коли будуть засновувані н[...] квістичні, цебто польські [...]

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

З балканських нарисів.

Віторог.

(Докінчення.)

Мене мучила спрага, бо за цілий день не стрінули ні одного джерельця, а тут була тільки дошівка гарної брунатної краски... Пили всі, пив і я, хоч як не „водяно“ заносило від неї...

Запалахкотіла знов ватра, вторгували в чабана ярця і знов почали його пекти... Я зарікався вже був їсти ягнятину, але голод переміг...

Жінка чабана, росла Сербка з темними аж чорними косами, що грацiозно спадали через рамена, по обох боках, на груди, складала вжати й зовсім ще зелений овес.

„Чогож ви цей овес жнете?“ питаю.

„Та, хоч такий остане, а то й такого не будоб!“

„Чомуж?“

„Випасає медведиця... Що ночі приходить з двома молодими, тай випасає...?“

„А ви нічого не кажете?

„Казати? Цеж кралева звірина!“ На запашному сіні прегарно було спати.

При ватрі знов довго ще говорили, про ведмедів, що їх тут два роди є, такі що мясо їдять, та такі, що тільки ростинами живляться...

...і сам на власні очі бачив я, одного разу... не пригадую собі, чи не на цих самих полонинах... дивлюся, пасуться вівці, а між ними щось гей-би нінь, або щось такого. Підходжу близше... а це медвідь...“ на цьому я й заснув, роздумуючи, що в цьому правда...

Поснідали холодної ягнятини, без хліба, попили дощівкою, та рушили до Прібеля.

Наче з під землі виринав праліс зі своїми велитенними смереками, скелі, пропасти з простими стінами, наче в криниці.

Дивно виглядали широкі долини між стрімкими скелями, порослі гірською травою. Аж проситься якийсь ручайок, річка до неї. Та де там! Рівна долина, поправлена майже симетричними заглибленнями. Це запалася в глубині вапняна скала, вимулена підземними ручаями, річками. Земля на верху потворила заглублення, місцями навіть дуже глибокі.

Сонце, правдиве балканське пражить аж віддиху не стає.

Знов пити хочеться, мучить спрага.

Вже не далеко Прібеля... Ще тільки перейти цей скелистий верх...

Між скелями прогалина, шось гейби доріжка і... перед вами широка долина, тільки якась така дивна, пуста... На самій середині величкий гурт деревляних сірих хат.

На склонах пасуться отари овець. Приспішуємо ходу, спрага й голод підганяють. До села немає дороги. Ба і в селі теж! Хати з близька видаються колибами на вівці. Ні в одної немає вікон, тільки широкі двері. У цілому селі ні одного дерева, ні одного куща! Пустиня привітнішою видавалось би чим це гірське село! Пити! Води!

З хати вибігло дівча. Чорне наче циганча. Тільки таляри на пояску побренькують. Встромило чорний кулачок в уста, перехилило головку та дивилося цікавими очима на дивовижних людей, що в Прібеля прийшли.

„Дівче! Де тут криниця?“

Показала рукою під верх, тай додала.

— Там врело*), але тепер води нема...

Всетаки пробуємо заглянути туди.

Довгий довбаний жолоб встромлений у мохом порослу скелю, але води ні краплини... Посиділи ми хвилину, та порішили піти по молоко до першої хати.

Нас уже доглянули. З хат повиходили селяне.

Старенький дід, що дрова віз, теж задержав три пари „волів“, завбільшки телят і то не великих, та підступив до нас, витаючися.

Дивовижні вози! Ні сліду заліза. Деревляні оси, колеса без обручів, та в двоє ширше поставлені від наших, це тому, щоби не звернулися, їдучи по цих каменюках і долинах.

Дядько мій показав на віз, та пояснив мені, що таким возом наш пра-отець Авраам ще їздив. Дідуган зачув це.

— Не кажи так, господін! Таким возом, тай такими волами сам наш краль Петар, дай му Господи здоровля, їхав в Албанію...

— Та краль Петар вже помер... — докинув я. Дідуган подивився на мене.

— То на тому світі дай му Господи здоровля...

Тимчасом з хати винесла старенька бабуся велику цинову миску „каймаку“**“). Держить руками крису, оба великі пальці встромила цілі в каймак... Хоч і цей каймак якоїсь сивої краски був, від [...] й сажі, але найбілійшим сніж[...] давався в порівнанні до рук б[...] не тільки до рук, але й до [...] убору, сорочки, запаски, лиц[...] вода тут дорогша від усього. [...] її на миттю вживав! І без[...] видно люде живуть, і то [...] живуть...

За бабунею вибігли ви[...] кожде держить по ложці в [...] замурзаних ручках.

Спрага десь ділася... З не[...] дивився, як рядник Боїч нал[...] алюміньовий стаканчик, т[...] дядькові. Дядько приговор[...] Сербки кілька слів, та [...] смаком... Далі пив радн[...] щось аж три чарочки, вр[...] мене черга дійшла...

Дядько набрав поваг[...] подав мені, та шепнув пів-г[...] „Не диши!“

Половину випив, далі не [...] жаю, дихнув. Трохи не в[...] посудини з рук... Здавалося [...] старий баранячий лій, і-зато[...] В очах потемніло... Не [...] й згадувати... Ночували в [...] за селом... Скоро рано [...] далі, щоб ще на ніч зійти д[...] до Млиніщта. Пять км. за [...] натрапили на чисте джерел[...] дівок, що біля прали, [...] Цілий день їшли, відп[...] в лісників.

Вечір. Викотився місяць [...] з верхів. В долині мі[...] лають вогники, це вівча[...]

*) джерело.

**) сметана.

або в не-польською викладовою мовою, важко сказати, але фактом є, що на основі „лєкчих постанов про організацію шкільництва“ на українській і білоруській національній тер торії йде ліквідація українського і останків білоруського шкільництва. **М. Ч.**

Дрібні вістки.

Чехо-словацькі єпископи видали спільний пастирський лист, у якому гостро пятнуються усіх соціялістів і комуністів. Члени соц. і комун. партії — кажеться там — є виключені з церкви, а священикам не вільно уділювати їм Святих Тайн. Чеська соц. преса домагається покарання єпископів.

З театру.

„Зелений какаду“, російський артистичний театр, гостинні виступи у Львові.

Московські творці нового типу театру, театру мистецьких ескізів кохаються у всіляких літаючих таємничих та егзотичних сотворіннях, якими й охрестили свою творчість: за „Летучою Мишею“ появилася і „Синяя птіца“ і „Жар-птіца“ і врешті „Зельоний какаду“. Всі ті імпрези належать до одного зразка, що стоїть на межі кабарету й поважної сцени, беручи з одного й другого що найкраще та даючи однаково нову своєрідну форму що й своєрідного духа. Нехтуючи у своїх цілях сюжет, усі ці артистичні сценки не завдають собі навіть труду у доборі нової власної програми. Більшість мініятурних сценічних образків, із яких складається вистава кожного з названих театрів — та сама. У чому ж саме полягає отакий театр — про це ми мали нагоду писати з приводу гостинних виступів „Синьої птіци“: у стилю, у співпраці режісера, актора, декоратора й музичного ілюстратора, у здібности оригінальної інсценізації дрібненьких на око й одіваних мотивів, в умінню овіяти кожний такий новий образок з ґрунту иншим настроєм, на те, щоби у глядача викликати з ґрунту инше враження. Ріжниця поміж поодинокими названими й їм подібними театрами — в інтерпретації тих самих сюжетів.

„Зельоний какаду“ мабуть матиме у Львові великий успіх, бо не затих ще ентузіязм від „Синьої птіци“, якої каса певне ще не один вечір була б згортала гарненькі доходи. А проте недавній побут „Синьої птіци“ може вийти й на школу її зеленому наслідникові. Бо широкої публики, яка завжди хоче бачити щось „нове“, не всилі притягати самі лише мистецькі нюанси ріжної інтерпретації. З другого ж боку, ніде правди діти, на порівнанню зі сценкою Балієва („Летучая миш“) або Южного („Синяя птіца“) театр А. Горянова — тратить. Брак у ньому тої точности і фінезії та ідеальної гармонії, питомої образкам двох перших артистичних сценок. Вражає у ньому теж низший рівень голосової сторони (особливо недостача мужеських голосів) і легковаження ритміки. А проте й „Зельоний какаду“ має такі високомистецькі довершення, які не тільки не уступають, а може в дечому й перевисшують зусилля усіх конкурентів. І коли напр. „Бурлаки“ не викликували відповідної сили експресії й забули наслідувати плоскорізьбу, то „Катаринка“ віяла таким понурим трагізмом, якого рідко найти в наймогутніших натуралістичних нарисах вирваних із брутального життя. Досконалу техніку виказала „Катєчька“. Сантиментальні „Стогни-дзвони“ й оригінальна модерна перерібка „Паяців“ („Кольомбина“) дали чудове поле для вияву таланту широкої слави артистки Зінаїди Келчевської: вона одною своєю участю в театрі надає йому европейську марку.

І знову, як у рецене. замітці про „Синю птіцу“, слід повисші уваги закінчити бажанням, щоби й українські діячі сценічного мистецтва звернули увагу на напрямок мистецьких ескізів. Поки відродиться наше драматичне письменство, саме такий театр міг би оживити нинішній приспаний інтерес широких кол нашої публики до сцени, як такої. **І. Кедрин.**

ОСТАННІ ВІСТИ.

Арештування на Волині.

Польські часописи звідомляють, що на Волині арештовано шпіонську ватагу, що працювала на шкоду Польщі. На чолі ватаги стояв якийсь Калинчук із СРСР. Він прийняв польське горожанство й був управителем школи на Волині. До ватаги належали виключно Москалі. Називалася ця організація: Українська Червона Повстанська Армія. Фінансувала її розвідка в Славуті. Вісім арештованих, що признали ся до вини, віддано наглому судові.

Непевне положення в Італії.

3. І. на засіданні парляменту Мусоліні у промові пояснить рішення останньої ради мін. і політику останніх днів. Щодо політики уряду, премієр ще запевнить, що рішуче бажає вдержати мир і порядок у краю та що приміняватиме репресії до них, котрі поширюють неправдиві вісти, та відперти всі спроби вуличної [illegible] партії. Мін. внутр. справ заборонив всі фашистівські збори [illegible] фашистівські збори визначені на [illegible]. Сенат прискорить наради, [illegible] раджуються визначні [illegible]. Орляндо з Джоліті й Салядрою. Їх ціль співпраця для успокоєння партійної боротьби, що останніми часами зросла. Висліди мають бути корисні.

Нота Ради амбасадорів до Німеччини.

Ноту Ради амбасадорів, яка звідомляє Німеччину, що кольонська смуга не буде евакуована 10. І., переслано на руки амбасадорів союзних держав. Вони зложать її в понеділок нім. міністрові загр. сп. Рівночасно амбасадори повідомлять нім. уряд, що їх уряди зложать пізніще ще одну ноту, а то після точного розглянення звіту міжсоюзн. контр. військ. комісії. — Французький ген. Бос, як член міжсоюзн. контр. комісії предложить конференції амбасадорів звіт, що 1) райхсвер має тайні вербункові бюра, творить тайну, неправильну армію, 2) що три місяці переводить вишколення по 20.000 т. зв. добровольців.

Розвязання партії Радіча.

В ночі 1. І. югославянський уряд оголосив ухвалу, яка обіймає розпорядки проти нелеґальної діяльности хорв. сел. реп. партії Радіча. Отже: негайне розвязання партії Радіча внеможливлення всякої її діяльности на зборах, відчитах, друком книжок і часописів, конфіската архіву, часописів, публікацій і переписки Радіча, негайне арештування провідників цієї партії. Мін. внутр. справ вислав на провінцію телеґр. приказ арештувати Радіча. Арештовано другого віцепрез. партії Радіча, Рецавеца і першого секретаря Кересвіча. Д-ра Мацака годі арештувати, бо як член гол. виб. комісії є незайманний. У багато членів партії переведено ревізію. „Време“ звідомляє, що Радіч є ще в Загребі.

Кріза нім. уряду.

Більшість нім. часописів передбачує утворення уряд. кабінету. „Форвертс“ бачить у такім уряді замаскований уряд правиці і заявляє, що соц-дем. поборюватимуть його.

Всім! Всім! Всім!

Українська Захоронка у Львові святкує в цьому році двайцятьпятилітний ювилей свого істнування. Ювилей інституції тої міри, що Українська Захоронка, яка піклується найменчими і найбіднійшими, яка удержує у Львові вісім шкілок для дітий в дошкільнім віці, не може непорушити всіх верств українського Львова!

Дорогий Читачу! Сирітці Марусі з Захоронки на Личакові приснився сон, що якраз Ти, дорогий Читачу, поступив в члени Захоронки і зложив дар з приводу Ювилею, — та що якраз за ті Твої гроші закуплено для неї суконку і гарну книжечку!

Невжеж та мрія сирітки Марусі не здійсниться?

А тих сиріток сотки по шкілках Української Захоронки. І на Личаківськім передмістю, і на Стрийськім, на Городецькім і в Середмістю, на Жовківськім передмістю, і на Левандівці і на Клепарові!

Не вжеж Ти дорогий Читачу не станеш членом Української Захоронки у Львові?

Ні, се неможливо!

З приводу Ювилею виготовляється ювилейний спис членів, який обійме власноручні підписи всіх членів і буде перехований на вічну память.

В списі тім не сміє бракувати ні одного з Українців міста Львова. Будучі покоління вдячно згадають тих, що в часах загальної Руїни не забули найубожших-найменчих. Обніміть, брати мої, найменчого брата — нехай Мати усміхнеться заплакана Мати!

Українці міста Львова! Прийміщиро [illegible] Захоронки [illegible] явиться в Вашій хаті. Возьміщиро діяльну участь в Ювилею Захоронки і Ювилейний рік розпочинається Маланчиним вечером в второк 13-го нов. ст. січня 1925 год. 10. в ночі в салі „Народного Дому!“ Явіться всі!

Управа Захоронки.

НОВИНКИ.

— Nulla dies sine linea. Редакції „Діла“ і „Свободи“ одержали під датою 31. грудня м. р. ось яке рішення львівського суду карного: Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu zdania Prokuratora odmówić prośbie Redakcji czasopisma „Dilo“ o doręczenie jej t. z. orzeczenia konfiskacyjnego z dnia 27/XII. 1924 l. Pr. 1105/24 w przekładzie na język ruski celem ogłoszenia jego orzeczenia w temże czasopiśmie albowiem wedle art. 2. ust. 7. z dnia 31. lipca 1924 Nr. 78 Dz. u. Rz. P. poz. 757 żądanie dołączenia do orzeczenia, sporządzonego w języku państwowym, tłumaczenia urzędowego na język macierzysty winno być przedstawione przed jego sporządzeniem zatem najpóźniej w chwili zawiadomienia Redakcji o zarządzonej przez Prokuratora konfiskacie. W każdym zaś razie ogłoszone być winno w odnośnem czasopiśmie dane orzeczenie, sporządzone w języku państwowym“.

— Нині концерт в честь Ф. Сметани о год. 7·30 вечер — саля Лисенка. Публику нашу проситься точно прибути. Карти вступу в книгарні Шевченка і в касі.

— „Свобода“ ч. 1. появилось [illegible] обємі (16 сторін) і визначається вибірним змістом, на який зложили ся вірші, коляди й оповідання [illegible] змісту та на біжучі теми. Численні [illegible] гарними різдвяними [illegible] виконаними спеціяльно для „Свободи“ [illegible] тистом П. Ковжуном. — Зміст [illegible] (вірш). — Наше завдання. — В Різдво (вірш). — Свято відродження. — [illegible] коляди. — Новітні коляди (вірш) [illegible] тео і роля церковних коляд. — [illegible] „Рідні Шкоди“ (вірш). — Свят-вечір. — Колядка (вірш). — Зрадник (ескомфіскованого у [illegible]) — Що нині найважніще. — Що стало [illegible] 1924 році? — З [illegible] ка і з давен[illegible]. — коляда на „Рі[illegible]“ — Осторога для [illegible] — „Проса ти“. — Но[illegible] домовий суд (о[illegible] ш!) — Будучність [illegible] ча шні випадок [illegible] Відділ правно[illegible] лягання нашого [illegible] звела редакц[illegible]

H. Oelbe[illegible] Orа[illegible] на тих [illegible] любки [illegible] сходять [illegible] фінан[illegible]

паліять, щоб вовків відганяти, бо сила їх шляється всюди.

Не було й нам без пригоди. Ще з годину було до Млиніштa; йшли попід ліс, гуторячи про всяке. Я вже мріяв про чисту постіль та про инші страви як про печене ягня...

У долині лають собаки. До їх вереску прилучується ще й крик чабанів.

„Вук!“ задержав нас радник Боїч.

— Сюди, в ліс мусить йти, скоро розійтись. — додав дядько.

Ми розскочилися. Я засів під високою скелею, коло перших дерев. Переді мною широка долина в місячному освітленні. Нікого більше не бачив, тільки чув як у долині собаки лаяли. Руки мені тряслися, як закладав патрони з кулями... Може я таки шріт заложив? Чи дивитися? Таки треба.., але як надбіжить? Дивлюся... кулі! Ще не заложив добре дула, а тут з лівого боку від мене гримнув постріл... За якусь хвилину другий, близше...

Кільканадцять кроків від мене щось мигнуло між деревами... Ось на прогалині... Вовк... Це перший раз у життю бачив я його на волі... Але що за мара?! Не йде далі, сів на задні лаби.. Я легко підніс дуло... Ні! Рука трясеться. Обережно спер кріса на скелю. Прицілився в саму голову.. Стрілив.

Вовк скочив, я підніс кріса другий раз, але вже не було треба. Надійшов дядько, та другі.

— Всі три стріли сидять.. — оглядав дядько вовка. „А цей в груди, не так й... в само серце!“ взяв мене за руку. „Добрий стрілець!“

Тепер на верху стягнули шкуру, засипали піском, звинули тай віддали... мені, як трофей... Мясо осталося вівчарським собакам.

Спішно сходили до Млиніштa. Я зіпрів під наплечником, крісом та свіжою вовчою шкурою. У Млиніштa перше слово дядька було, чи вже їхала валка. Як проїхала, хіба сиди три дні в „кантині“. Ні! Не їхала ще, але тільки що її не видно.

Післали хлопця з кантини на долину, на станцію, щоби уважав як валка надіде, та переказав машиністові, щоби пождав, аж ми вечерю зїмо.

Подали вечерю, до неї чорного дальматинського вина. Розказували про вовка, розглядали шкуру і я на всякі способи мусів розказувати про мій стріл у серце, хоч донині мені ще якось не ясно, чому це я саме в серце поцілив, а не в голову...

З долини прийшов машиніст валки, прийшов і провідник, тай засіли до столу, до дальматинського вина. Доходила північ. Засіли ми до одинокого особового вагону. Ще якийсь час гуторили, далі втихла розмова. Туркотів тільки старий наш віз, скрипів аж лячно ставало, чи не розлізеться, поки до Шіпова заїдемо.

На дровах їдуть лісні робітники.. До мене виразно долітають слова тужної пісні...

„Тамо далеко, далеко кpaj мора,
Тамо je моje село,
Там моja отаджбина*)...“

Пісня вигнанців, що пішли за королем Петром на Корфу.

У Шіпові.

*) батьківщина.

кному числі „Відділ правної поради“. Як фаховий автор правник обговорює найактуальніші правничі справи та дає відповіди й інформації своїм передплатникам у всяких практичних випадках.

— **Ялинки на свята** можна купити дешево у Львові при вул. Потоцького 47 і Кохановського 4 (склад дров Калитки), Мохнацького 12, Жовківська 62, Городецька 95 пл. св. Юра 5, Кривоноса 15 (в подвірю школи У. П. Т.) та Ринок 10 (в подвірю дому „Просвіти“). — З огляду на те, що весь дохід з розпродажі ялинок призначений на „Рідну Школу“, проситься кожного Українця купувати ялинки тільки в одному з названих складів.

— **„Бють екзекуторів“.** До новинки в ч. 290 „Діла“ під цим заголовком, пишуть нам з Заваляці (пов. Підгайці), що подана там звістка не відповідає дійсности. Били не екзекутор'в, а екзекутори... а ре—віжниця доволі значна, треба признати.

— **Зїзд українських еміґрантів в Парижі.** В днях 3 і 4. січня ц. р. буде в Парижі з'їзд представників української еміґрації у Франції. В програму нарад, поза звичайними формальностями, увійдуть справи органїзації інститутів „Центра“ української еміґрації у Франції.

— **Промоція.** Дня 18. грудня м. р. промувався на фільософічному факультеті празького університету підполковник української армії, абсольвент дипльоматичної школи Борис Сухоручко-Хостовський.

— **Конфіскати.** Попереднє (3) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за кінцевий устип вступної статті „Висилка наргородського патр ярха?“ та два устипи статті „Українці в Америці рідний край“.

— **Ще одна жертва львівського автомобілізму.** Автомобіль ч. 7536. кермований шофером Стшалковським наїхав о-подї в Замарстинівській вулиці на Мендля Мезуле, якого з розбитим черепом і зломаною ногою в безпритомному стані відвезено до шпиталю. Шофера полишено на волі.

— **Перед ліквідацією нічного податку в льокалях.** Львівський маґістрат, що мав більше клопоту ніж приходу зі стяганням нічного податку від консумції в ресторанах і кавярнях, рішив зліквідувати сей неопплатний вибрик податкоманії.

— **Банкротство віденської „Фольксопер“.** На днях оголошено офіціяльно банкротство віденської „Фольксопер“, якої пассива досягли висоти 5 міліярдів австрійських корон.

— **Загадочна епідемія.** Англійські часописи повідомляють, що на персько-афганістанському кордоні вибухла невідома епідемія, яка обявляється нагальними вибухами крови з носа, очей, уст і шкіри. По тепер вмерло 200 людей.

— **З хроніки смертних присудів.** Дораховий суд в Свенцянах, присудом з 20. грудня м. р. засудив на кару смерти через розстріляння мешканця Свенцян Івана Чурґеля і мешканця села Голодівка Фелікса Пйотровського за грабіжницький напад на хату Марії Пашукової в Новосілках. Президент Войцеховскі дарував кару смерти Пйотровскому, Чурґеля розстріляно на другий день. Доразовий суд у Володимирі Волинському, присудом з 29. грудня м. р. засудив на кару смерти через розстріляння мешканця села Бяудін, горохівського повіту, Андрія Кульчинського за грабіж 18 золотих на шкоду Жида Гольдфельда в селі Скоболці. Президент Войцеховскі відмовив просьбі уласкавлення, супроти чого Кульчинського розстріляно на другий день.

...инки на свята!

...раються при Вооновських ч. 6.
...доходу призначується на Інвалідів.
...—1 *Роман Левицький.*

...осмертні згадки.

Андрій Явосьний, управитель школи Уржані, член численних українських Товариств помер у Львові, дня 1. січня 1925 ... в 57. році життя. Похорон відбудеться ... січня ц. р. о год. ... Анатомії при вул. ... кладовище н. ... 1121 1—1

...не на цих самих ...
...ялюся, пасуться ...
...шось гей-би він...

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Всячина.

Сизифова праця. Недавно закінчено працю над монументальним словником англійської мови, виданим оксфордським університетом. Праця над ним почалася ще 1857. р. Словник вміщує в собі 40.000 шпальт, утворених з 4 і пів міліона стрічок.

Інсценізований щоденник. В найблищих днях відбудеться в одному з віденських театрів експериментальний вечір інсценізованого часопису. Основується він на слобесній і декоративній інсценізації найзамітніших подій чергового дня.

Ще про бурю на Чорному Морі. В наслідок нагальних бур, що останніми днями шаліли на Чорному Морі, затонуло багато кораблів, про які щойно тепер доходять відомости. Так приміром на побережу Валії найдено фляшку з запискою: „Корабель йде на дно. Негайна допомога конечна. Ст. Карадоо“. Походить ця вістка з одного з французьких кораблів, який пропав від кількох днів. Небавом по виловленню фляшки, виловлено на побережу Середземного Моря два тіла членів залоги згаданого корабля.

Радіо-подружжа. Радіо не може служити нам для одних тільки приємностей — пише один з німецьких часописів. Воно мусить хоч раз довести до подружжя. Тепер уже можна женитися без дроту. Колись дружилися люде телефонічно або телеграфічно; на днях одначе заключили перше радіо-подружжа, очевидно американські знаменитости — танечниця Роза Роленд і драматург Еврі Гопвуд. Можна сподіватись, що тоюж дорогою постараються новобранці за... розвід.

Бібліоґрафія.

Ґустав Ґаєрштем: ВАКАЦІЇ НАД МОРЕМ. Переклад зі шведського Константина Малицької. Така повістка для молоді 9—12 літ появилася саме тепер і повинна би найтися під ялинкою нашої дітвори в цьому віці. Вона подає вакаційні пригоди двох хлопців, не ангеликів і не чортиків, а живих дітей доброї вдачі, хоч не без того, щоби не „провинитися“ в дечому. Тисячі наших малюх читачів, коли би тільки батьки не пожалували їм цього дарунку, пізнають у героях повістки самих себе й неодні з них призадумається над своїми подібними вчинками, що не буде для нього без виховної користи. Тому поручаємо сю книжечку, що відзначається гарною мовою й кількома образками й мимо 96 сторінок чіткого друку коштує тільки 2 зол., яких не повинно би пожаліти наше громадянство, щоби дати тим змогу Українському Педагогічному Товариству продовжати свої видання для молоді, яких так дуже треба. **О. П.**

Памятаймо! Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у наб нихолітти!!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Тов-о „Учительська Громада“ до учителів середніх і вищих шкіл. Згідно з ухвалою Загального Збору з 26. грудня м. р. Виділ Товариства звертається отсим з покликом до всіх тих Українців учителів (-льок) середніх і вищих шкіл, що не сповнили ще досі свого обовязку супроти своєї одинокої станової Орґанізації та не приступили в члени Товариства, щоби се негайно вчинили. Від сеї постанови загального збору ніхто не сміє відхилитися, бо від цего залежить сила і змога. Орґанізації у виконанні вложених на неї преважних завдань як: а) оборона українського шкільництва і учительства; б) видавання органу Тов-а; в) скріплення фонду для безробітних учителів (-льок); г) засновування „вакаційних осель“ для молодіжи середніх шкіл обох полів; д) відкриття санаторії для членів Тов-а; е) збільшення фонду для вдів і сиріт по учителях і т. д. Членська вкладка 10 зол., а з примусовою передплатою журнала 20 зол. річно. На прочі потреби Тов-а 1 приплатні. Грошеві посилки надсилати на руки касієра: Іван *Сітницький* Львів. Пелчинська 10. Переписку адресувати на імя секретаря: Григорій *Микетей* Львів, Вроновська 18. — **Виділ.** 1123 1—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

Лекції англійської, французької мови, уділює професор (світовий лінґвіст) методою Берліца, на протязі 4 місяців (4 рази тижнево) або 6 місяців (3 рази тижнево) лекції збірні і приватні. Ученики наукових заведень одержують поважні. Приймаю також лекції орієнтальних і европейських мов, як: арабська, хінська і японська, еспанська, італійська, португальська, німецька, російська і хорватська. Зголошення: Леонард Біленович, Львів, вул. Коперника 3. IV. пов. Пансіонат Анета телеф. 7303. 3—3

Оженитьсвя, мущина 34 літ, кажуть що дивак. „Рибко“. Дрогобич. Молочарня Діца. 1116 3—3

Здібний, з практикою інструктор-абсольвент університету уділяє лекції з усіх клас середніх шкіл. Зголошення до адміністрації під „Обовязковий“. 1127 1-3

Мешкання для пань учительок або учительок ул. Замкова ч. 8 І. пов. ч двер. 11. 1124 1—4

ОГОЛОШЕННЯ.

МАТРІМОНІЯЛЬНЕ

студенти з 3-го і 4-го року прав, що потребують фінансової допомоги і могли би негайно женитися, як рівнож урядники з університетським образуванням, що бажали би богатих і інтеліґентних жінок зволять зголоситися: Сосновський, Дрогобич 2 і залучити 2 золоті на відповідь.
1122 1—3

Духовно-музичні новини укладу
И. КИШАКЕВИЧА.

I. Коляди
на мішаний хор. — Збірка містить в собі 23 найгарніших західно-українських коляд. — Ціна 3 зол.

II. Йорданські пісні
на мужеський хор. — Зміст: 1. Явився єси, 2. З нами Бог, 3. Всеческая, 4. Сонце світить, 5. Иордане ріко, 6. Голос Господній. — Ціна 2 зол. — До набуття в українських книгарнях у Львові. Для провінціональних книгарень за готівку з 30 прц рабатом у автора Львів, вул. Кадецька 14
1046 4—4

Загальні Збори

стов. господарського з обмеженою порукою „ЛЮБОВ“ відбудуться в Підгородцях дня 4. січня 1925. в льокалі читальні Просвіта о год. 4. вечером зі слідуючим порядком: 1) відкриття Зборів, 2) відчитання протоколу послідних Загальних Зборів, 3) Звіт діяльности Управи і відчитання рахунків, 4) Злука стов. „Любов“ з кооперативою „Надія“, 5) внески і запити. На скільки не явиться в означенім часі приписане число членів відбудуться другі Загальні Збори о 6. год. вечером в тім самім льокалі і з тим самим порядком.
Підгородці, дня 28. грудня 1924.
1126 1—1 *Надзірна Рада.*

Присилайте передплату!

...здає О. Костик.
З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.